

„Studia Wyborcze”, tom 37, 2024

DOI: <https://doi.org/10.26485/SW/2024/37/3>

Dawid Daniluk*

 <https://orcid.org/0000-0002-3901-8764>

PRAWYBORY JAKO METODA WEWNĄTRZPARTYJNEJ SELEKCJI KANDYDATÓW W WYBORACH DO SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ. CASUS NOWEJ NADZIEI

WPROWADZENIE

Tematyka selekcji kandydatów w różnych kategoriach wyborów została poruszona m.in. w monografiach Katarzyny Sobolewskiej-Myślik, Beaty Kowskiej-Gąstoł i Piotra Borowca [2010: 160–169] oraz Marii Winclawskiej i Barbary Brodzińskiej-Mirowskiej [2016: 82–84, 96–99]. Teoretyczne aspekty związane z wewnątrzpartyjną rywalizacją kandydatów zostały opisane w literaturze m.in. przez Grzegorza Kryszenia [2006: 20–24], Macieja Hartlińskiego [2015: 58–61] i Wojciecha Sokoła [2003: 73–75]. Tematyką selekcji kandydatów w ujęciu teoretycznym i praktycznym zajmował się również Andrzej Antoszewski [2016: 17–31]. Badania nad selekcją kandydatów w wyborach Prezydenta RP przeprowadzili: Maciej Hartliński [2015: 56–70], Dariusz Skrzypiński [2011: 44–62], Wojciech Maguś [2011: 9–22; 2012: 223–235; 2013: 141–160]. W obszarze wyborów do Sejmu i Senatu RP warto zwrócić uwagę na analizę Grzegorza Kryszenia [2006: 7–25], natomiast mechanizmom wyłaniania kandydatów do Parlamentu Europejskiego poświęcili publikacje: Anna Pacześniak [2019: 215–228; 2021: 71–86], Waldemar Wojtasik [2010: 389–399] i Jarosław Flis we współpracy z W. Wojtasikiem [Flis, Wojtasik 2014: 129–143].

Polskim partiom politycznym zdarzało się organizować prawybory prezydenckie¹. Układanie list wyborczych w wyniku tej metody należy uznać za

* Dr, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Wydział Prawa i Administracji, dawiddaniluk@gmail.com

¹ W Platformie Obywatelskiej Rzeczypospolitej Polskiej (PO) w 2010 i 2019 r. oraz w Konfederacji Wolność i Niepodległość (dalej: Konfederacja) na przełomie lat 2019 i 2020.

sytuację wyjątkową, aczkolwiek nie bezprecedensową². Na taki krok zdecydowała się Nowa Nadzieja (NN) – ugrupowanie wchodzące w skład Konfederacji posiadającej reprezentację w Sejmie IX kadencji (koło poselskie). Cel prawyborów stanowił wybór jednego kandydata, który uzyska poparcie NN w danym okręgu wyborczym w wyborach do Sejmu RP. Prawyборы nie decydowały wprawdzie o wszystkich miejscach na liście, ale z przekazów partyjnych, np. z informacji na oficjalnej stronie internetowej NN³, wynikało, że zwycięzcy zjazdów prawyborczych mają otrzymać tzw. „jedyńki”, czyli miejsca, które dają największe szanse na uzyskanie mandatu [Pastorczyk 2015: 12]. Niemniej jednak regulamin prawyborów stanowił tylko o zapewnieniu wybranemu kandydatowi poparcia NN w danym okręgu wyborczym. Z tego względu warto zwrócić uwagę na założenia prawyborów oraz to, w jaki sposób one przebiegały.

Głównym celem opracowania jest przybliżenie wewnątrzpartyjnej rywalizacji kandydatów w prawyborach NN jako metody desygnowania kandydatów na posłów. Hipoteza badawcza zakłada, że zwycięzcy zjazdów prawyborczych zostali liderami list kandydatów w okręgach wyborczych w wyborach do Sejmu RP w 2023 r. W celu weryfikacji hipotezy sformułowano następujące pytania badawcze: czy wszyscy zwycięzcy zjazdów prawyborczych otrzymali „jedyńki”? Czy każda osoba, która uzyskała pierwsze miejsce na liście kandydatów w okręgu wyborczym, rywalizowała z innymi kandydatami w prawyborach? Czy wszyscy kandydaci z pierwszych miejsc na listach wyborczych wzięli udział w prawyborach?

WEWNĄTRZPARTYJNA SELEKCJA KANDYDATÓW

Zgodnie z art. 8 Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych⁴ „Partie polityczne kształtują swoje struktury oraz zasady działania zgodnie z zasadami demokracji, w szczególności przez zapewnienie jawności tych struktur, powoływania organów partii w drodze wyborów i podejmowania uchwał większością głosów”. Winclawska i Brodzińska-Mirowska wskazują, że partie polityczne mogą realizować przywołane przesłanki ustawowe w procesach demokracji przedstawicielskiej albo bezpośredniej. Ten drugi sposób zyskuje na popularności w partiach zachodnich. Autorki

² Marcin Waszak [2011: 59] wskazuje, że w czerwcu 2001 r. prawyборы zorganizowała PO, ale „z uwagi na nieprawidłowości im towarzyszące [...] do tego pomysłu już nie wróciła”. Prawyборы decydowały o kolejności miejsc na listach wyborczych.

³ <https://wolnosc.pl/prawyborzy/> (dostęp 26.08.2023).

⁴ T.j. Dz.U. 2023 poz. 1215, dalej: u.p.p.

zwracają uwagę, że w przypadku demokracji przedstawicielskiej „istotną rolę odgrywają struktury średniego szczebla, ponieważ to delegaci (przedstawiciele) niższych szczebli zasiadają w organach szczebli wyższych. Demokracja bezpośrednia zaś powoduje, że na znaczeniu zyskuje elita partyjna oraz, przynajmniej w założeniu, członkowie partii najniższego szczebla, kosztem struktur partyjnych, a szczególnie struktur średniego szczebla” [Winćławska, Brodzińska-Mirowska 2016: 99].

Gilles Serra [2011: 2] zwraca uwagę, że selekcja kandydatów może przybrać dwie formy: otwartą (demokratyczną), w której kandydata nominują członkowie partii i jej sympatycy, oraz zamkniętą (niedemokratyczną). W tej drugiej formie selekcji decyzje podejmują elity partyjne za zamkniętymi drzwiami.

Krister Lundell [2004: 31] przedstawia pięć metod doboru kandydatów: (1) wybór na lokalnych zebraniach partyjnych, przez lokalne komisje selekcyjne lub w otwartych prawyborach, w których uczestniczą wszyscy członkowie partii; (2) wybór na poziomie okręgu wyborczego przez komisję selekcyjną, organ wykonawczy w okręgu lub na konwencji (kongresie, konferencji) przez delegatów; (3) identycznie jak w punkcie 1 i 2, ale z wpływem regionalnych lub krajowych organów partyjnych w procesie selekcji przejawiającym się przykładowo możliwością dodania kandydatów do listy lub prawem weta; (4) wybór przez lidera partii, krajowy organ partyjny lub krajową komisję selekcyjną, ale z udziałem lokalnych lub regionalnych organów, np. poprzez zgłaszanie kandydatów, w tym przez członków partii; (5) wybór przez przywódcę partii, krajowy organ partyjny, krajową komisję selekcyjną lub w drodze ogólnokrajowych prawyborów [zob. też Kryszeń 2006: 21].

Inne sposoby przeprowadzania selekcji kandydatów ukazuje Lars Bille [2001: 367], przedstawiając sześć ich podstawowych rodzajów: (1) krajowe organy partii całkowicie kontrolujące selekcję kandydatów; (2) organy regionalne proponujące kandydatów i organy krajowe dokonujące ich ostatecznego zatwierdzenia; (3) organy krajowe przedstawiające listy kandydatów i organy regionalne decydujące o ostatecznym kształcie list; (4) organy regionalne dokonujące wyboru kandydatów i organy krajowe mające prawo dodawać lub usuwać kandydatów ze względu na określone kwalifikacje; (5) organy regionalne całkowicie kontrolujące proces selekcji i podejmujące ostateczną decyzję; (6) wybór przez członków partii, czyniących w ten sposób proces selekcji bardzo otwartym [zob. też Hartliński 2015: 60].

Za najbardziej demokratyczną metodę należy przyjąć szóstą kategorię selekcji wyróżnioną przez Billego. W tej kategorii mieszczą się też prawybory. Mianem prawyborów można określić instytucję partyjną, stanowiącą przejaw wewnętrznej demokracji partii politycznych, polegającą na selekcji kandydatów predestynowanych do reprezentowania danego ugrupowania w rywalizacji

wyborczej, np. w elekcji prezydenta, w wyborach parlamentarnych czy samorządowych [Kozera 2012: 405]. Instytucję prawyborów uznaje się za najbardziej demokratyczną i otwartą metodę wyłaniania kandydatów w partiach [Serra 2011: 2]. Paul Pennings i Reuven Y. Hazan [2001: 268] wskazują, że prawybory można podzielić, ze względu na ich uczestników, na zamknięte i otwarte. W pierwszej kategorii prawyborów kandydaci wybierani są przez członków partii, w drugiej – przez wyborców. Łukasz Jakubiak [2022: 154] zwraca uwagę, że można spotkać się również z określeniem „prawybory półotwarte”, które jednak trudno precyzyjnie odróżnić od prawyborów otwartych. Oba typy prowadzą się do udziału wyborców spoza członków partii, ale partycypacja osób z zewnątrz może być uzależniona np. od wpłaty określonej kwoty.

W założeniach prawybory stanowią przejaw demokracji wewnątrzpartyjnej i sankcjonują prawo jednostki do wyboru preferowanego kandydata. Arkadiusz Żukowski [2015: 37] wskazuje, że według teoretyków systemów wyborczych „ustalanie listy wybieranych kandydatów nie powinno znajdować się w rękach bossów partyjnych, ale powinni mieć na to wpływ wyborcy poprzez organizowane prawybory lub możliwość selekcji kandydatów w obrębie list partyjnych”. Takie cele przyświecały amerykańskim prawyborom prezydenckim. Andrzeja Pułło [1997: 38] zwraca uwagę, że „do centralnych problemów należało zgłaszanie kandydatów w wyborach powszechnych powiązane ze zjawiskiem bosizmu czy wręcz politycznego gangsterstwa. Sytuację miała zmienić instytucja prawyborów. Jednak obserwacja wszystkich kampanii wyborczych [...] nie pozwala na życzliwe oceny – przy uwzględnieniu pewnych europejskich standardów”. Krytycy tej instytucji wskazywali na zagrożenia związane z populizmem kandydatów rywalizujących w prawyborach. Nominacje dokonywane przez przywódców partyjnych miały, w opinii kontestatorów prawyborów, sprzyjać eliminacji z życia politycznego demagogów [Potz 2008: 95, 108–109]. W literaturze wskazuje się również, że mechanizmy demokracji bezpośredniej tylko sprawiają wrażenie realnego wpływu szeregowych członków ugrupowania na nominacje partyjne, a w praktyce umożliwiają establishmentowi partyjnemu przeforsowanie pożądanых rozwiązań bez potrzeby podejmowania negocjacji z organami regionalnymi, ponieważ pojedynczymi członkami jest łatwiej zarządzać, w szczególności charyzmatycznemu liderowi [Winclawska, Brodzińska-Mirowska 2016: 99].

Trudno jednoznacznie rozstrzygnąć przedstawiony problem. Żadna z przyjętych form selekcji kandydatów nie gwarantuje, że będą oni kierowali się dobrem publicznym, a nie interesem partyjnym lub własnym. Trafnie zauważa Antoszewski [2016: 30–31], iż „nie ma [...] powodu twierdzić, że mało transparentne, zakulisowe, podejmowane w wąskim gronie decyzje personalne automatycznie prowadzą do osiągnięcia pożądanых rezultatów. Podobnie nie

sposób nie dostrzegać słabych stron wysokiego poziomu inkluzji, która może spowodować rozprężenie ideologiczne, programowe i lojalnościowe partii, osłabiając poziom tzw. instytucjonalizacji wewnętrznej partii”. *Prima facie* prawyborcy wydają się pewnym remedium na odpartyjnienie procesu selekcji kandydatów. W rzeczywistości mogą jednak stanowić wyłącznie iluzję wyboru, gdyż elity partyjne są w stanie kontrolować ich przebieg. Na potrzebę zmian wewnątrzpartyjnych sposobów ustalania list wyborczych zwraca uwagę Piotr Uziębło. Zdaniem badacza warto rozważyć wprowadzenie do kodeksu wyborczego mechanizmów, które spowodują transparentność procesu selekcji kandydatów, a ostatecznie ustanowić instytucję prawyborów [Uziębło 2015: 45]. Wydaje się, że tego typu regulacje można zawrzeć w u.p.p., ponieważ ten akt prawny określa strukturę i zasady działania partii politycznych (art. 8–10). Z art. 11 Konstytucji Rzeczypospolitej⁵ wynika wolność tworzenia i działania partii politycznych. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 marca 2000 r.⁶ „swoboda kształtowania wewnętrznych struktur i zasad funkcjonowania partii nie może być ograniczana jak długo nie zagraża wypełnianiu przez partię jej konstytucyjnej roli lub jak długo nie wyklucza demokratyczności metod, jakimi partia zamierza wpływać lub wpływa na kształtowanie polityki państwa”. Zasadność ingerencji ustawodawcy w *modus operandi* partii politycznych wymaga odrębnych rozważań, które wykraczają poza zakres niniejszej pracy.

Konkludując, warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden istotny aspekt prawyborów. Stanowią one sposób, aby zwiększyć popularność partii i przyciągnąć nowy elektorat. Instytucja ta może zatem przynieść korzyści polityczne w bieżącej działalności danego ugrupowania [Chmaj, Waszak, Zbieranek 2011: 117]. To mógł być jeden z powodów, który zdecydował o przeprowadzeniu prawyborów NN.

POLITYCZNE TŁO PRAWYBORÓW NOWEJ NADZIEI

Przeprowadzenie prawyborów zostało ogłoszone przez Prezesa Konfederacji Odnowy Rzeczypospolitej Wolność i Nadzieja (KORWiN) Sławomira Mentzena podczas konwencji partyjnej w październiku 2022 r. Pod koniec listopada tego roku KORWiN zmieniła nazwę na Nowa Nadzieja⁷. NN wchodzi w skład większego ugrupowania politycznego – Konfederacji, do której należy również

⁵ Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.

⁶ Wyrok TK z dnia 8 marca 2000 r., sygn. akt Pp. 1/99, M.P. 2000 nr 8 poz. 171.

⁷ <https://wolnosc.pl/historia-ruchu-wolnosciowego/> (dostęp 23.02.2023).

Ruch Narodowy i Konfederacja Korony Polskiej. Do niedawna w strukturach Konfederacji pozostawali też Wolnościowcy. Trzon tego ugrupowania tworzyli trzej posłowie (Artur Dziambor, Jakub Kulesza, Dobromir Sośnierz), którzy opuścili KORWiN w marcu 2022 r. [Mierzyńska 2023]. Uchwałą Rady Liderów Konfederacji obecni posłowie mieli zagwarantowane pierwsze miejsca na listach wyborczych tej partii w wyborach do Sejmu w 2023 r. W grudniu 2022 r. Rada Liderów uchyliła podjętą kilkanaście miesięcy wcześniej uchwałę dotyczącą „jedynek” na listach Konfederacji⁸. Prawyborzy miały być więc nie tylko wewnątrzpartyjnym sposobem selekcji kandydatów, ale także próbą rozwiązania problemu miejsc na listach zwolnionych przez posłów, którzy opuścili szeregi KORWiN, ale mieli ubiegać się o ponowną reelekcję z przynależnych tej partii okręgów w ramach Konfederacji. Posłowie ci ostatecznie nie wzięli udziału w prawyborach⁹, a wkrótce opuścili koło poselskie Konfederacji. Zdaniem Dziambora cel prawyborów stanowiło usunięcie jego oraz Kuleszy i Sośnierza z list wyborczych Konfederacji¹⁰. W podobnym tonie wypowiadali się Sośnierz [Górski 2023] i Kulesza¹¹.

REGULAMIN PRAWYBORÓW

Regulamin prawyborów NN (dalej: regulamin) został podzielony na kilka części: organy prawyborcze, czynne prawo wyborcze, zjazdy prawyborcze, bierne prawo wyborcze oraz przepisy ogólne. Składał się z 27 punktów, z których dwa podzielono na podpunkty. Łącznie liczył 5 stron. Załącznik do regulaminu stanowiła lista 20 okręgów, w których zaplanowano prawyborzy¹². Należy zwrócić uwagę, że pierwsze miejsca na listach wyborczych w poszczególnych okręgach rozdzielono pomiędzy podmioty wchodzące w skład Konfederacji. Do dyspozycji NN pozostawało 20 spośród 41 „jedynek” w wyborach do Sejmu.

Administracja wyborcza składała się z dwóch szczebli: Centralnej Komisji Prawyborczej (CKP) i Okręgowych Komisji Prawyborczych. Do przeprowadzenia prawyborów została powołana CKP składająca się z maksymalnie pięciu

⁸ <https://wkraju24.pl/rada-liderow-konfederacji-uchylila-gwarancje-jedynek-dla-obecnych-poslow-wolnosciovcy-musza-szukac-sobie-nowej-partii/> (dostęp 23.02.2023).

⁹ <https://dorzczy.pl/opinie/404203/konfederacja-polityk-wolnosciovcow-odchodzi-z-partii.html> (dostęp 23.02.2023).

¹⁰ <https://www.rp.pl/polityka/art37880341-prawyborzy-na-pelnym-putynie-posel-konfederacji-krytykuje-dzialania-w-partii-slawomira-mentzena> (dostęp 29.08.2023).

¹¹ <https://nczas.com/2023/02/03/kulesza-ostro-o-prawyborach-nowej-nadziei-te-referenda-to-jedno-wielkie-oszustwo/> (dostęp 30.08.2023).

¹² <https://wolnosc.pl/wp-content/uploads/2023/01/Prawyborzy-Nowej-Nadzei-aktualny-regulamin.pdf> (dostęp 28.02.2023).

osób: Sekretarza, Skarbnika oraz do trzech osób wskazanych przez Zarząd Krajowy NN (pkt 1). Do zadań CKP należało m.in. powołanie Okręgowych Komisji Prawyborczych oraz sporządzenie spisu wyborców uprawnionych do głosowania na zjazdach prawyborczych (pkt 2 lit. a, d).

Zjazdy prawyborcze miały się odbyć w każdym z 20 okręgów wymienionych w załączniku do regulaminu (pkt 7). Prawo do głosowania przysługiwało obywatelowi polskiemu pod warunkiem wpłacenia darowizny w wysokości co najmniej 20 zł na rzecz NN nie później niż na 3 dni przed zjazdem prawyborczym. Rejestracja następowała za pośrednictwem formularza internetowego. Wyborca musiał ukończyć 18 lat najpóźniej w dniu wpłacenia darowizny (pkt 4). Wyborcy przysługiwał jeden głos. Można było głosować tylko na jednym zjeździe prawyborczym (pkt 6), osobiście, po okazaniu dowodu tożsamości. Nie istniały alternatywne sposoby głosowania, takie jak głosowanie korespondencyjne czy przez pełnomocnika (pkt 9). Nazwiska kandydatów były umieszczone na karcie wyborczej w kolejności alfabetycznej (pkt 11). Głosowanie odbywało się w sposób tajny poprzez zaznaczenie znaku „x” na karcie wyborczej w kratce obok wybranego nazwiska kandydata. Następnie kartę należało umieścić w urnie wyborczej (pkt 10).

Prawybory w danym okręgu wygrywał kandydat, który uzyskał ponad połowę wszystkich ważnie oddanych głosów. Jeżeli w pierwszym głosowaniu żaden z kandydatów nie uzyskał bezwzględnej większości głosów, w kolejnych fazach głosowań mogli brać udział już tylko kandydaci, z których każdy miał siłę głosu równą liczbie oddanych na niego głosów, czyli kandydat dysponował głosami swoich wyborców. Głosowanie odbywało się w sposób jawny. Po każdej turze głosowania odpadał kandydat, który uzyskał najmniejszą liczbę głosów. Nie istniała możliwość wstrzymania się od głosu. Kandydaci, którzy odpadli, również głosowali w kolejnych turach. Głosowanie powtarzano do chwili, kiedy któryś z kandydatów uzyskał ponad połowę ważnie oddanych głosów (pkt 15–17).

Bierne prawo wyborcze przysługiwało obywatelowi polskiemu, który ukończył 21 lat i zgłosił swoją kandydaturę do CKP do dnia 31 grudnia 2022 r., wpłacił na rzecz NN darowiznę w wysokości co najmniej 2500 zł oraz wskazał okręg, w którym miał zamiar kandydować. O nominację można się było ubiegać tylko w jednym okręgu. Zarząd Krajowy Nowej Nadziei miał prawo usunąć z listy kandydatów osobę, której „dotychczasowa działalność nie daje rękojmi godnego wykonywania mandatu posła lub wskazuje na istotne rozbieżności pomiędzy poglądami kandydata a programem Nowej Nadziei” (pkt 18–20).

W regulaminie został ustanowiony zakaz „udzielania lub obiecywania wyborcy” jakichkolwiek korzyści majątkowych za udział w prawyborach lub w zamian za poparcie konkretnego kandydata, w tym również rekompensowania wpłaconej przez wyborcę darowizny. W razie stwierdzenia przed zjazdem

prawyborczym, że powyższy zakaz został naruszony przez kandydata lub działającą z jego upoważnienia osobę, kandydat podlegał wykluczeniu z udziału w prawyborach przez CKP. Gdyby okoliczności te zostały stwierdzone po zjeździe prawyborczym względem kandydata, który zwyciężył w prawyborach, CKP została zobligowana do unieważnienia zjazdu prawyborczego i pozbawienia kandydata poparcia partii w wyborach. W takim wypadku Zarząd Krajowy miał podjąć decyzję o ponownym przeprowadzeniu zjazdu prawyborczego w danym okręgu lub udzieleniu poparcia innej osobie bez ponownej organizacji prawyborów (pkt 25).

Wszelkie sprawy nieuregulowane w regulaminie powierzono rozstrzygnięciu CKP. Od decyzji CKP przysługiwało odwołanie do Sądu Partyjnego (pkt 26–27).

PRZEBIEG PRAWYBORÓW NOWEJ NADZIEI

Prawybory miały charakter otwarty. Mogli wziąć w nich udział nie tylko członkowie partii, ale każdy, kto dokonał rejestracji w trybie przewidzianym w regulaminie i wpłacił niewielką darowiznę na rzecz NN. Zjazdy prawyborcze trwały od 8 stycznia do 4 lutego 2023 r. Zostały ostatecznie przeprowadzone w 19 okręgach (zjazd prawyborczy nie odbył się w Tarnowie). Największa liczba kandydatów zgłosiła się w okręgach Łódź oraz Warszawa II (po 5 w każdym okręgu), w trzech okręgach zgłosiło się po 4 kandydatów (Toruń, Kraków, Warszawa), w czterech okręgach rywalizowało 3 kandydatów (Legnica, Gdynia, Katowice, Poznań), w czterech okręgach w prawyborach wzięły udział tylko dwie osoby (Wałbrzych, Bielsko-Biała, Elbląg, Szczecin), a w sześciu zgłosił się zaledwie jeden kandydat (Bydgoszcz, Lublin, Piotrków Trybunalski, Nowy Sącz, Kalisz, Koszalin)¹³. Zjazd prawyborczy w Legnicy został unieważniony z powodu nieprawidłowości wyborczych¹⁴ [Kucharczyk 2023]. W Krakowie jeden z kandydatów (Stanisław Żółtek) złożył wniosek do CKP o unieważnienie zjazdu prawyborczego. We wniosku zarzucił złamanie pkt 24 regulaminu – wyznaczony przez kandydata pełnomocnik do obserwowania czynności wyborczych nie miał możliwości uczestniczenia w początkowej ich fazie (sprawdzenie urny wyborczej oraz spisu wyborców) oraz pkt 25 regulaminu, co, zdaniem kandydata, miało polegać na obietnicy zorganizowania imprezy dla wyborców

¹³ <https://wolnosc.pl/prawybory/> (dostęp 18.02.2023).

¹⁴ Lista domniemyanych nieprawidłowości wyborczych składająca się z kilkunastu punktów została przedstawiona w opracowaniu: Biuro Poselskie Dobromira Sośnierz, *Parawybory czyli raport w sprawie nieprawidłowości w prawyborach Nowej Nadziei*, s. 12–14. <https://wolnosciewcy.pl/wp-content/uploads/2023/03/Raport-parawybory-NN-3.pdf> (dostęp 26.08.2023).

po zakończonym zjeździe wyborczym, do udziału w której zapraszał uprzednio inny kandydat (Konrad Berkowicz), który ostatecznie zwyciężył w prawyborach w Krakowie. Jeden z kandydatów w Toruniu (Krzysztof Czerepiuk) wnioskował do CKP o przesunięcie terminu prawyborów i wydłużenie terminu do zarejestrowania wyborców ze względu na zmianę linku do rejestracji, o czym nie zostali poinformowani wszyscy kandydaci, co w opinii wnioskodawcy spowodowało nierówność szans wyborczych¹⁵.

Liczba ważnych głosów oddanych podczas zjazdów prawyborczych nie przekraczała z reguły kilkuset. Przykładowo na kandydatów w Krakowie oddano 594 głosy¹⁶, w Warszawie 164 głosy¹⁷, w Warszawie II 101 głosów¹⁸, w Gdyni 475 głosów¹⁹, w Łodzi 471 głosów²⁰, w Toruniu 290 głosów [Nienartowicz 2023], w Wałbrzychu 34 głosy²¹. Wyjątek stanowiły prawybory w Katowicach, w których oddano ponad 1500 głosów [Dudek 2023].

Podsumowując przebieg prawyborów, należy wskazać, że przeprowadzono je w 19 z 20 zaplanowanych okręgów, przy czym kandydaci zgłosili wystąpienie nieprawidłowości wyborczych w trzech z nich. W jednym okręgu były one na tyle poważne, że CKP unieważniła zjazd prawyborczy. Trzeba zwrócić uwagę na ograniczoną transparentność prawyborów. Nie upubliczniono protokołów ze zjazdów prawyborczych. Wyniki prawyborów nie zostały udostępnione na stronie internetowej partii, zamieszczono na niej tylko listę zwycięzców prawyborów w poszczególnych okręgach²². W rywalizacji wzięło udział stosunkowo niewielu uczestników. W sześciu zjazdach prawyborczych nie było kontrkandydatów. Być może kwota darowizny uprawniająca do udziału w prawyborach została ustalona na zbyt wysokim poziomie. Trzeba jednak podkreślić, iż w literaturze wskazuje się, że bierne prawo wyborcze może podlegać pewnym ograniczeniom, co nie stoi w sprzeczności z zasadą wolnych wyborów [Kryszewski 2007: 151]. Co do zasady nie można traktować jako cenzusu majątkowego obowiązku wpłaty określonej sumy pieniężnej uprawniającej do rejestracji kandydata w wyborach [Bezubik, Olechno 2016: 285]. Depozyt wyborczy stanowi element „weryfikacji politycznej doniosłości danego zgłoszenia” [Michalak 2013: 39] i zapobiega zgłaszaniu „niepoważnych” kandydatów [Daniluk 2014: 80].

¹⁵ <https://twitter.com/StanislawZoltek/status/1615959524417982464> (dostęp 18.02.2023).

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ <https://www.salon24.pl/u/gps65/1280204,prawybory-nowej-nadziei-w-warszawie> (dostęp 18.02.2023).

¹⁸ https://www.youtube.com/watch?v=HA__oJJ9Uac (dostęp 27.02.2023).

¹⁹ <https://www.zawszepamorze.pl/stanislaw-tyszka-wygral-prawybory-w-nowej-nadziei-w-gdyni> (dostęp 18.02.2023).

²⁰ https://www.facebook.com/wolnosc.lodz/?locale=pl_PL (dostęp 18.02.2023).

²¹ <https://www.facebook.com/wolnosc.walbrzych/> (dostęp 18.02.2023).

²² Zob. ibidem.

W przestrzeni medialnej pojawiły się zarzuty dotyczące przebiegu prawyborów, np. brak oznaczenia kart do głosowania pieczęcią komisji wyborczej, umożliwienie wielokrotnego oddania głosu przez jedną osobę, przenoszenie wyborców pomiędzy okręgami. Według kontestujących uczciwość prawyborów władze partyjne, mając wiedzę na trzy dni przed zjazdem prawyborczym o liczbie zarejestrowanych wyborców, mogły w razie potrzeby rejestrować nowe osoby lub przenosić głosy z okręgów „pewnych” do okręgów „niepewnych”, nie tracąc w ten sposób kontroli nad przebiegiem prawyborów i pozwalając na zwycięstwo preferowanym kandydatom²³ [Kowarzyk 2023]. Trudno ocenić trafność kierowanych zarzutów bez dostępu do materiałów dokumentujących przebieg wyborów, tj. potwierdzeń przelewów darowizn, spisów wyborczych itp. Problematiczne jest również zweryfikowanie, czy ewentualne nieprawidłowości wyborcze miały wpływ na wyniki prawyborów. Proces wewnątrzpartyjnej selekcji kandydatów nie podlega kontroli przez żaden niezależny organ.

„JEDYNKI” NOWEJ NADZIEI W WYBORACH DO SEJMU X KADENCJI

Artykuł 194 § 1 Ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy²⁴ stanowi, że „Wybory do Sejmu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej, w drodze postanowienia, nie później niż na 90 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu, wyznaczając wybory na dzień wolny od pracy, przypadający w ciągu 30 dni przed upływem 4 lat od rozpoczęcia kadencji Sejmu”. Postanowieniem z dnia 8 sierpnia 2023 r. Prezydent RP wyznaczył datę wyborów do Sejmu i do Senatu na niedzielę 15 października 2023 r.²⁵ W art. 211 § 1 k.w. wskazano, że listę kandydatów na posłów zgłasza się do okręgowej komisji wyborczej najpóźniej do godziny 16.00 w 39. dniu przed dniem wyborów. Zgodnie z kalendarzem wyborczym termin ten upływał 6 września 2023 r.

Pierwsze miejsca na listach wyborczych Konfederacji otrzymało 17 zwycięzców prawyborów. Jak wskazano wyżej, zostało zorganizowanych 19 z 20 zaplanowanych zjazdów prawyborczych. Nie przeprowadzono prawyborów w Tarnowie, a te w Legnicy zostały unieważnione. W prawyborach wyłoniono 18 zwycięzców. Zwycięzca prawyborów w Toruniu, Tomasz Mentzen, zrezygnował z ubiegania się o mandat. Jego miejsce zajął Przemysław Wipler, który nie uczestniczył w prawyborach w żadnym z okręgów. W okręgu nr 1

²³ Szerzej zob. Biuro Poselskie Dobromira Sośnierza 2023.

²⁴ T.j. Dz.U. 2022 poz. 1277, dalej: k.w.

²⁵ Dz.U. 2023 poz. 1564.

(Legnica) „jedynekę” otrzymał Robert Grzechnik, który kandydował w prawyborach w Legnicy. W okręgu nr 15 (Tarnów) pierwsze miejsce na liście uzyskał Karol Pęczek, który podobnie jak Wipler, nie brał udziału w prawyborach. Podsumowując, w 20 okręgach wyborczych przysługujących NN liderami list zostało 17 zwycięzców prawyborów. W jednym okręgu (Legnica) „jedynekę” na liście uzyskała osoba kandydująca w ostatecznie unieważnionych prawyborach. W dwóch pozostałych okręgach (Tarnów, Toruń) liderami list zostały osoby, które nie kandydowały w prawyborach. Zdecydowana większość „jedynek” na listach wyborczych Konfederacji z puli przysługującej NN została wybrana w prawyborach, trzech liderów list zostało wskazanych przez Zarząd Krajowy NN. Na marginesie warto zwrócić uwagę, że czwarte miejsce na liście wyborczej Konfederacji w okręgu nr 18 (Siedlce) uzyskał Sośnierz²⁶.

PODSUMOWANIE

Należy stwierdzić, że prawyborcy NN stanowią ciekawy przykład wewnątrzpartyjnej selekcji kandydatów w wyborach do Sejmu RP. O „jedynekach” na listach wyborczych, a przynajmniej zdecydowanej większości z nich, mogli zdecydować sami wyborcy. Oddanie głosu w prawyborach nie zostało uzależnione od przynależności partyjnej. Mógł wziąć w nich udział każdy, kto dokonał rejestracji w trybie przewidzianym w regulaminie i wpłacił niewielką darowiznę na rzecz ugrupowania. Miały one zatem charakter otwarty. Transparentność prawyborów została jednak w dużym stopniu ograniczona, m.in. partia nie opublikowała protokołów ze zjazdów prawyborczych. Wyniki prawyborów można odnaleźć na stronach internetowych serwisów informacyjnych lub w mediach społecznościowych (np. na profilach lokalnych struktur NN). Partia wskazała jedynie na swojej oficjalnej stronie internetowej zwycięzców w poszczególnych okręgach, nie podając jednak, jaką liczbę głosów zdobyli, ile oddano głosów ważnych na poszczególnych kandydatów, ile osób było uprawnionych do udziału w prawyborach itd. Organizacja prawyborów była niedopracowana. Wybory w jednym z okręgów (Legnica) zostały unieważnione z powodu nieprawidłowości wyborczych, w innym w ogóle nie zostały przeprowadzone (Tarnów). W dwóch kolejnych kandydaci zarzucili organizatorom nieprawidłowości wyborcze (Kraków, Toruń).

Uczciwość prawyborów zakwestionowali byli posłowie KORWiN (Wolnościowcy). Trzeba jednak brać pod uwagę, że „tworzenie list kandydatów [w szczególności ustalanie pierwszych miejsc – dop. D.D.] jest często

²⁶ <https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/pl/komitet/29615> (dostęp 9.09.2023).

przedmiotem konfliktu w partii, który może być związany zarówno z tym, kto zostanie wybrany w ramach obowiązujących w partii procedur selekcji, jak i dotyczyć samych procedur” [Sobolewska-Myślik, Kosowska-Gąstoł, Borowiec 2010: 69]. Niewątpliwym mankamentem prawyborów była stosunkowo niewielka liczba kandydatów. W jednej trzeciej okręgów, w których ostatecznie dokonano rozstrzygnięcia, został zarejestrowany tylko jeden kandydat. Rywalizacja była zatem ograniczona. Wydaje się, że brak kontrkandydatów mógł również wpłynąć na niewielkie zainteresowanie prawyborami w niektórych okręgach. Przykładowo w Wałbrzychu, gdzie rywalizowało jedynie dwóch kandydatów, oddano zaledwie 37 głosów. W Łodzi, gdzie konkurowało między sobą pięciu kandydatów, oddano 471 głosów. W zależności od przyjętej optyki, ze względu na konflikt wewnątrz partii związany z opuszczeniem jej szeregów przez niektórych posłów, można postrzegać prawybor NN albo jako ważny krok w kierunku demokratyzacji wewnątrzpartyjnej selekcji kandydatów, albo jako sposób rywalizacji o władzę i umocnienie pozycji nowego przywódcy tej formacji. Należy zwrócić uwagę, że nie wszystkie „jedenki” NN w wyborach do Sejmu RP w 2023 r. zostały wybrane w prawyborach. O liderach list wyborczych w trzech okręgach rozstrzygnęły władze partyjne. Inkluzja członków partii oraz jej zwolenników w proces selekcji kandydatów poprzez organizowanie prawyborów wydaje się pozytywnie wpływać na demokratyzację wewnątrz partii politycznych, lecz powinna towarzyszyć temu procesowi transparentność i dobra organizacja, podobnie jak w wyborach do organów władzy państwowej.

BIBLIOGRAFIA

- Antoszewski Andrzej. 2016. *Selekcja kandydatów: „słaby punkt” demokratycznych wyborów. W Niedemokratyczne wymiary demokratycznych wyborów*. Red. Jarosław Szymanek. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Bezubik Kamila M., Olechno Artur. 2016. „Czy depozyt wyborczy może stać się cenzusem majątkowym? Uwagi na przykładzie wyborów głowy państwa”. *Białostockie Studia Prawnicze* 20/A: 285–293.
- Bille Lars. 2001. „Democratizing a Democratic Procedure: Myth or Reality? Candidate Selection in Western European Parties, 1960–1990”. *Party Politics* 7/3: 363–380.
- Chmaj Marek, Waszak Marcin, Zbieranek Jarosław. 2011. *Rekomendacje*. W *O demokracji w polskich partiach politycznych*. Red. Marek Chmaj, Marcin Waszak, Jarosław Zbieranek. Warszawa: Fundacja Instytut Spraw Publicznych.
- Daniluk Dawid. 2014. *Procedura zgłaszania kandydatów w wyborach parlamentarnych i samorządowych w Polsce*. W *Samorząd w systemie demokracji obywatelskiej. Wybrane problemy*. Red. Robert Kmiecik. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Flis Jarosław, Wojtasik Waldemar. 2014. „Candidate Selection in the 2014 European Parliament Election in Poland”. *Political Preferences* 9: 129–143.

- Hartliński Maciej. 2015. „Prerogatywy i aktywność przywódców partii politycznych w procesie selekcji kandydatów w wyborach Prezydenta RP w latach 1990–2015”. *Studia Politologiczne* 42: 56–72.
- Jakubiak Łukasz. 2022. „Prawybory we francuskich partiach politycznych jako mechanizm wyłaniania kandydatów do prezydentury na przykładzie Republikanów i Partii Socjalistycznej”. *Politeja* 5: 149–176.
- Kozera Michał. 2012. *Prawybory*. W *Encyklopedia politologii*, t. 2: *Instytucje i systemy polityczne*. Red. Bożena Dziemidok-Olszewska, Wojciech Sokół. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Kryszeń Grzegorz. 2006. „Selekcja i zgłaszanie kandydatów w wyborach parlamentarnych w świetle standardów wyborów demokratycznych”. *Studia Wyborcze* 2: 7–25.
- Kryszeń Grzegorz. 2007. *Standardy prawne wolnych wyborów parlamentarnych*. Białystok: Wydawnictwo Temida 2.
- Lundell Krister. 2004. „Determinants of Candidate Selection: The Degree of Centralization in Comparative Perspective”. *Party Politics* 10/1: 25–47.
- Maguś Wojciech. 2011. *Proces wyłaniania kandydatów w wyborach prezydenckich 2010 roku w Polsce*. W *Wybory 2010. Polska i świat*. Red. Marek Jeziński, Wojciech Peszyński, Aleksandra Seklecka. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Maguś Wojciech. 2012. „Prezydenckie wybory w Platformie Obywatelskiej jako przykład politycznego show”. *Środkowoeuropejskie Studia Polityczne* 2: 223–235.
- Maguś Wojciech. 2013. *Prawybory w Platformie Obywatelskiej w mediach. Analiza porównawcza programów informacyjnych TVP1 i TVN*. W *Agenda setting w teorii i praktyce politycznej*. Red. Ewa Nowak. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Michalak Bartłomiej. 2013. *Depozyt wyborczy*. W Andrzej Sokala, Bartłomiej Michalak, Piotr Uziębło, *Leksykon prawa wyborczego i referendalnego oraz systemów wyborczych*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Pacześniak Anna. 2019. *Selekcja kandydatów na europosłów*. W *Parlament Europejski w strukturze instytucjonalnej i politycznej Unii Europejskiej*. Red. Krzysztof Zuba, Błażej Choroś. Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Pacześniak Anna. 2021. „Proces selekcji kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego a stabilność personalna polskiej delegacji”. *Przegląd Europejski* 2: 71–86.
- Pastorczyk Wioleta. 2015. „Siła «jedynek» w wyborach do Sejmu RP”. *Polityka i Społeczeństwo* 2(13): 5–25.
- Pennings Paul, Hazan Reuven Y. 2001. „Democratizing Candidate Selection: Causes and Consequences”. *Party Politics* 7/3: 267–275.
- Potz Maciej. 2008. „Amerykańskie prawybory – laboratorium systemów wyborczych”. *Studia Wyborcze* 6: 95–112.
- Pułło Andrzej. 1997. *System konstytucyjny Stanów Zjednoczonych*. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe.
- Skrzypiński Dariusz. 2011. „Proces mianowania kandydatów w wyborach prezydenckich jako mechanizm rozstrzygania dylematów strategicznych”. *Studia Politologiczne* 19: 44–62.
- Sobolewska-Myślik Katarzyna, Kosowska-Gąstoł Beata, Borowiec Piotr. 2010. *Struktury organizacyjne polskich partii politycznych*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.
- Sokół Wojciech. 2003. *Funkcje partii politycznych*. W *Współczesne partie i systemy partyjne. Zagadnienia teorii i praktyki politycznej*. Red. Wojciech Sokół, Marek Żmigrodzki. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Uziębło Piotr. 2015. „Zgłaszanie kandydatów w wyborach do Sejmu i Senatu. Wybrane Problemy”. *Studia Wyborcze* 20: 35–54.

- Waszak Marcin. 2011. *Polskie partie w badaniach ankietowych Instytutu Spraw Publicznych. W O demokracji w polskich partiach politycznych*. Red. Marek Chmaj, Marcin Waszak, Jarosław Zbieranek. Warszawa: Fundacja Instytut Spraw Publicznych.
- Winławska Maria, Brodzińska-Mirowska Barbara. 2016. *Niewykorzystane szanse? Polskie partie polityczne w działaniu*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.
- Wojtasik Waldemar. 2010. *Efektywność strategii selekcji kandydatów na listy wyborcze w wyborach do Parlamentu Europejskiego 2009 roku*. W *Polska scena polityczna. Środowiska – komunikacja polityczna – strategie*. Red. Katarzyna Sobolewska-Myślik, Agnieszka Hess, Krzysztof Kowalczyk. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.
- Żukowski Arkadiusz. 2015. *Wolne i uczciwe wybory a przestępstwa i nieprawidłowości wyborcze – od teorii do praktyki*. W *Wybory i nieprawidłowości wyborcze wczoraj i dziś. Wybrane zagadnienia. Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej. Olsztyn 12 maja 2015 r.* Red. Aldona Rita Jurewicz, Tomasz Kuczur, Monika Piekarska, Damian Wąsik. Olsztyn: volumina.pl Daniel Krzanowski.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

- Biuro Poselskie Dobromira Sośnierza. 2023. *Parawybory czyli raport w sprawie nieprawidłowości w prawyborach Nowej Nadziei*. <https://wolnosciewcy.pl/wp-content/uploads/2023/03/Raport-parawybory-NN-3.pdf> (dostęp 15.03.2023).
- Dudek Łukasz. 2023. *Grzegorz Placzek wygrał prawybory. Otrzymał największe poparcie w Polsce*. TARNOGORSKI.info, 5.02.2023. <https://tarnogorski.info/grzegorz-placzek-wygral-prawybory-otrzymal-najwieksze-poparcie-w-polsce/> (dostęp 18.02.2023).
- Górski Łukasz. 2023. *Sośnierz o prawyborach Nowej Nadziei: „Jedno wielkie OSZUSTWO!”*. Wolnosc.TV, 16.01.2023. <https://wolnosc.info/sosnierz-o-prawyborach-nowej-nadziei-jedno-wielkie-oszustwo/> (dostęp 30.08.2023).
- Kowarzyk Adrian. 2023. *Posel o falszerstwach w prawyborach. Ma przedstawić dowody*. Polska Agencja Prasowa, 15.02.2023. <https://www.pap.pl/aktualnosci/news%2C1536312%2Cposel-o-falszerstwach-w-prawyborach-ma-predstawic-dowody.html> (dostęp 27.02.2023).
- Kucharczyk Mateusz. 2023. *Kontrowersyjne prawybory Konfederacji w Legnicy. „Doszło do wielu nieprawidłowości”*. Interia.pl, 30.01.2023. <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-kontrowersyjne-prawybory-konfederacji-w-legnicy-doszlo-do-wi,nId,6566092> (dostęp 18.02.2023).
- Mierzyńska Anna. 2023. *„To koniec Konfederacji, jaką znamy”*. Wolnościowcy z własnym kolem w Sejmie. OKO.Press, 13.02.2023. <https://oko.press/to-koniec-konfederacji-jaka-znamy-wolnosciewcy-z-wlasnym-kolem-w-sejmie> (dostęp 23.02.2023).
- Nienartowicz Marek. 2023. *„Tomasz Mentzen wygrał prawybory. Jest kandydatem Konfederacji do Sejmu”*. Nowości Dziennik Toruński, 20.01.2023. <https://nowosci.com.pl/tomasz-mentzen-wygral-prawybory-jest-kandydatem-konfederacji-do-sejmu/ar/c1-17220387> (dostęp 18.02.2023).
- Rusiniak Krystian. 2023. *„Spieć po prawyborach Nowej Nadziei w Krakowie. Żółtek oczekuje unieważnienia zjazdu”*. MediaNarodowe.com, 16.01.2023. <https://medianarodowe.com/2023/01/16/spiecie-po-prawyborach-nowej-nadziei-w-krakowie/> (dostęp 18.02.2023).

- Serra Gilles. 2011. *Why Primaries? The Party's Tradeoff Between Policy and Valence*. https://www.researchgate.net/publication/227574566_Serra_Gilles_2011_Why_Primarys_The_Party's_Tradeoff_between_Policy_and_Valence_Journal_of_Theoretical_Politics_23_1_January_21-51 (dostęp 27.02.2023).
- <https://dorzeczy.pl/opinie/404203/konfederacja-polityk-wolnoscowcow-odchodzi-z-partii.html> (dostęp 23.02.2023).
- <https://nczas.com/2023/02/03/kulesza-ostro-o-prawyborach-nowej-nadziei-te-referenda-to-jedno-wielkie-oszustwo/> (dostęp 30.08.2023).
- <https://twitter.com/StanislawZoltek/status/1615959524417982464> (dostęp 18.02.2023).
- <https://wkraju24.pl/rada-liderow-konfederacji-uchylila-gwarancje-jedynek-dla-obecnych-poslow-w-wolnoscowcy-musza-szukac-sobie-nowej-partii/> (dostęp 23.02.2023).
- <https://wolnosc.pl/historia-ruchu-wolnoscowego/> (dostęp 23.02.2023).
- <https://wolnosc.pl/prawybyry/> (dostęp 18.02.2023).
- <https://wolnosc.pl/prawybyry-nowej-nadziei/> (dostęp 18.02.2023).
- <https://wolnosc.pl/wp-content/uploads/2023/01/Prawybyry-Nowej-Nadzei-aktualny-regulamin.pdf> (dostęp 28.02.2023).
- https://www.facebook.com/wolnosc.lodz/?locale=pl_PL (dostęp 18.02.2023).
- <https://www.facebook.com/wolnosc.walbrzych/> (dostęp 18.02.2023).
- <https://www.rp.pl/polityka/art37880341-prawybyry-na-pelnym-putinie-posel-konfederacji-krytykuje-dzialania-w-partii-slawomira-mentzena> (dostęp 29.08.2023).
- <https://www.salon24.pl/u/gps65/1280204,prawybyry-nowej-nadziei-w-warszawie> (dostęp 18.02.2023).
- https://www.youtube.com/watch?v=HA_oJJ9Uac (dostęp 27.02.2023).
- <https://www.zawszepamorze.pl/stanislaw-tyszka-wygral-prawybyry-w-nowej-nadziei-w-gdyni> (dostęp 18.02.2023).
- <https://wybory.gov.pl/sejmsenat2023/pl/komitet/29615> (dostęp 9.09.2023).

Streszczenie

Wewnątrzpartyjna selekcja kandydatów może przybrać różne formy. Za najbardziej demokratyczny i otwarty sposób nominacji kandydatów należy uznać prawybyry. Partie polityczne rzadko decydują się na przeprowadzanie prawyborów, w szczególności w wyborach parlamentarnych. Na taki krok zdecydowała się Nowa Nadzieja – partia wchodząca w skład szerszej formacji (Konfederacja Wolność i Niepodległość) posiadającej reprezentację w Sejmie RP. Podczas prawyborów dokonywano wyboru kandydatów, którzy mieli zająć pierwsze miejsca na listach wyborczych w poszczególnych okręgach w wyborach do pierwszej izby polskiego parlamentu. W artykule przedstawiono sposoby wewnątrzpartyjnej selekcji kandydatów oraz poddano analizie założenia oraz przebieg prawyborów Nowej Nadziei.

Słowa kluczowe: prawybyry, wewnątrzpartyjna selekcja kandydatów, partia polityczna, wybory parlamentarne

**PRIMARY ELECTIONS AS A METHOD OF INTER-PARTY SELECTION
OF CANDIDATES IN ELECTIONS TO THE SEJM OF THE REPUBLIC OF POLAND:
THE CASE OF NEW HOPE
(summary)**

Intra-party selection of candidates can take many forms. Primaries should be considered the most democratic and open way to nominate candidates. Political parties rarely choose to organize primaries, especially in parliamentary elections. New Hope decided to take this step. This party is a part of a broader formation (Confederation of Freedom and Independence) which is represented in the Sejm of the Republic of Poland. During the primaries, there were selected candidates who were to receive first places on the electoral lists in particular electoral districts in the elections to the first chamber of the Polish parliament. The text shows methods of inter-party selection of candidates and presents the assumptions and process of the New Hope primaries.

Keywords: primaries, intra-party selection of candidates, political party, parliamentary elections